

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

«ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки магістрів
напряму/спеціальності

_____ 01 Освіта, 013 Початкова освіта _____

(шифр і назва напрямку, спеціальності)

Розробники програми: Біда О. А., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології ЗУІ ім. Ф.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології
Протокол № 1 від „28” серпня 20 18 року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

_____ к. п. н. Маргітич К. Є.

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» складена відповідно до навчального плану підготовки магістрів напряму (спеціальності) «013 Початкова освіта» .

Предметом вивчення навчальної дисципліни є

Педагогіка вищої школи виникла на базі загальної педагогіки. Наука педагогіка, підґрунтя якої заклали древні філософи - "як науки про виховання дітей", пройшла тривалий шлях історичного розвитку. За цей час накопичено значний теоретичний та емпіричний матеріал, чітко сформувалася тенденція диференціації педагогічних знань з урахуванням специфіки об'єктів виховання. Нині існує чимало систем навчання й виховання, які охоплюють людей різних вікових груп і професій. Окреслено концепцію безперервної освіти й виховання людини, яка ґрунтується на гуманістичних цінностях суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки:

Педагогіка вищої школи, як і інші галузі загальної педагогіки, може розв'язувати поставлені завдання лише у взаємодії з іншими науками. Зміцнюючи й удосконалюючи ці зв'язки, педагогіка запозичує й інтерпретує відповідно до предмета свого дослідження ідеї інших наук, які допомагають глибше проникнути в суть навчання і виховання та розробляти їх теоретичні основи. Так, філософські науки дають змогу педагогіці вищої школи визначити суть і цілі виховання, об'єктивно врахувати дію загальних закономірностей розвитку суспільства, надають оперативну інформацію про зміни, які відбуваються в науці й суспільстві, сприяють коригуванню спрямованості виховання

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів

1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ.
2. ОСНОВИ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ.
3. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Поглибити, розширити, інтегрувати знання з педагогіки, педмайстерності, навчально-виховних технологій; практично опанувати різними формами організації навчального і виховного процесів у закладах вищої освіти; виховати у магістрантів особистісні якості майбутнього педагога, відповідального ставлення до виконання ролі викладача, прагнення постійно займатись самонавчанням, саморозвитком, самовдосконаленням.

1.2. Основне завдання вивчення дисципліни

- розвивати педагогічну думку;
- навчати оцінювати різні педагогічні явища, сутність навчального і виховного процесів;
- бачити причинно-наслідкові зв'язки педагогічного впливу і результатів,
- глибоко усвідомлювати сутність передового, перспективного в умовах демократизації суспільства, реформування освіти.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні

знати: сутність і проблеми навчання і виховання у вищій школі, психологічні особливості студентства, основні напрями роботи викладача ЗВО, основні досягнення, проблеми і тенденції розвитку педагогіки вищої школи, сучасні підходи до моделювання педагогічної діяльності.

вміти: використовувати у навчально-виховному процесі знання фундаментальних основ, сучасних досягнень, проблем і тенденцій розвитку відповідних наукових галузей; викладати дисципліни, використовуючи міждисциплінарний (інтегративний) підхід; організувати виховний процес у закладах вищої освіти.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 години/ 5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Тема 1.1 Вища школа і педагогіка вищої школи України на сучасному етапі. Предмет і об'єкт педагогіки вищої школи

Педагогіка вищої школи як галузь загальної педагогіки.

Спеціальні педагогічні системи і педагогічний процес у них – головні об'єкти вивчення педагогіки вищої школи. Сутність педагогічного процесу у вищій школі та його закономірності. Предмет педагогіки вищої школи. Педагогіка вищої школи та інші суміжні науки.

Тема 1.2 Студент закладу вищої освіти як об'єкт і суб'єкт навчання

Значення для педагогіки вчення про завдання всебічного розвитку особистості. Освіта – провідний чинник виховання фахівця. Сучасні завдання та зміст всебічного розвитку студентів.

Юнацький вік, його особливості. Особливості розвитку інтелекту, мислення, пам'яті, уваги. Індивідуальність. Соціалізація особистості у студентському віці.

Тема 1.3. Викладач закладу вищої освіти

Специфіка професійної педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти. Функціональні компоненти педагогічної діяльності. Завдання, права та обов'язки викладача закладу вищої освіти. Роль і значення культури освітян у становлення демократичної держави. Шляхи формування загальної і педагогічної культури викладача закладу вищої освіти.

Тема 1.4 Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності

Поняття про закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності. Етапи розвитку навчально-пізнавальної діяльності.

Закономірності оволодіння знаннями та навичками в роботі понятійно-логічної та образної сфер мислення. Взаємозв'язки та суперечливість закономірностей в роботі понятійно-логічної, образної та емоційної сфер у процесі оволодіння знаннями.

Змістовий модуль 2. ОСНОВИ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Тема 2.1 Принципи дидактики вищої школи

Наукова характеристика принципів навчання вищої школи. Принципи дидактики та їх правила. Єдність і взаємозв'язок принципів навчання. Реалізація принципів дидактики у навчально-виховному процесі закладу вищої освіти.

Тема 2.2 Організаційні форми та методи навчання у вищій школі

Поняття про загальні та спеціальні форми організації навчання. Історія розвитку форм навчання. Індивідуальні, групові, масові форми навчання, їх характеристика.

Системи організації навчання. Лекційно-семінарська система навчання. Класифікація лекцій. Підготовка викладача до лекції. Семінарські заняття. Методика їх підготовки та проведення. Модульно-рейтингова система навчання.

Форми та методи самостійної навчальної роботи студентів. Робота з спеціальною літературою. Курсові роботи, дипломні проекти і роботи, організація їх виконання. Підготовка доповідей, виступів.

Поняття про загальні та спеціальні методи навчання. Історія розвитку науки про методи навчання. Прийоми та засоби навчання, їх педагогічна характеристика. Сучасні погляди на суть і класифікацію методів навчання.

Класифікації методів навчання. Оптимальний вибір методів навчання.

Тема 2.3 Лекційні заняття у закладах вищої освіти. Самостійна робота студентів

Лекція: історичний аспект. Лекція у сучасній вищій школі. Типи лекцій. Підготовка і структура лекцій. Стил лекцій. Управління аудиторією під час лекції. Організація самостійної роботи студентів.

Тема 2.4 Семінарські, практичні та лабораторні заняття

Історія виникнення семінарської форми навчання. Основні вимоги до семінарського заняття. Переваги та недоліки класичного семінару. Семінар-дискусія: особливості, етапи організації. Практичні заняття. Лабораторні заняття: вимоги до проведення, орієнтовна структура, роль викладача.

Тема 2.5 Проблемне навчання у закладі вищої освіти

Проблемність як педагогічна категорія. Особливості розумової діяльності студентів у проблемному засвоєнні знань. Проблеми і проблемні ситуації. Правила створення проблемних ситуацій. Види проблемних ситуацій. Методи та форми проблемного навчання.

Тема 2.6 Навчальна та виробнича практика студентів

«Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України». Види практик. Навчальна, виробничо-технологічна та виробнича переддипломна практики.

Тема 2.7 Контроль і оцінка знань, умінь і навичок студентів

Поняття про контроль навчально-пізнавальної діяльності, його функції (контролююча, навчальна, виховна, стимулююча, оцінювальна, управлінська). Види контролю навчально-пізнавальної діяльності (попередній, поточний, тематичний, атестаційний, підсумковий, рейтинговий). Методи контролю (спостереження, усне опитування, письмові, короточасні письмові, графічні контрольні роботи, практичні контрольні роботи, анкетний, тестовий контроль). Характеристика видів і методів контролю. Вимоги до оцінювання знань.

Змістовий модуль 3. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Тема 3.1 Сутність процесу виховання

Сутність поняття “виховання” (в широкому і вузькому розумінні), рушійні сили, закономірності та особливості виховного процесу. Особливості процесу виховання у ВНЗ (багатофакторність, довготривалість, ступеневий характер, концентризм, двосторонність, активність, керованість, поступове виявлення результатів виховання та його спрямованість у майбутнє, неперервність та інші), структурними елементами процесу виховання (мета, зміст, завдання, форми, методи, засоби, результати виховання), рушійними силами процесу виховання, які виявляються у внутрішніх та зовнішніх суперечностях, компонентами процесу виховання (свідомість особистості, її емоційно-почуттєва сфера, навички і звички поведінки) та етапами процесу виховання. Концепція національного виховання. Мета і завдання виховання у закладі вищої освіти.

Тема 3.2 Принципи виховання

Сутність поняття “принцип виховання”. Основні принципи виховання у закладі вищої освіти: цілеспрямованості, зв'язку виховання з життям, виховання в праці, виховання особистості в колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю студентів, поєднання поваги і розумної вимогливості до особистості, диференціації та індивідуалізації, безперервності і наступності, єдності педагогічних вимог навчального закладу, сім'ї і громадськості, народності, природовідповідності, культуровідповідності, гуманізму, демократизму, оптимістичного прогнозування та опори на позитивні якості студентів, системності і послідовності у вихованні. Шляхи реалізації принципів виховання в педагогічному процесі.

Тема 3.3 Організаційні форми виховання у закладі вищої освіти

Сутність понять “форма виховання”, “прийом виховання”, “засіб виховання”; позааудиторна виховна робота, її завдання, зміст та принципи організації. Особливості масових організаційних форм виховної роботи у ЗВО (тематичний вечір, конференція, конкурс, олімпіада, зустріч з видатною людиною, огляд, фестиваль, усний журнал, книжкова виставка, радіогазета та інші); групові форми виховної роботи у ЗВО (гурток, екскурсія, виховна година, перегляд і обговорення кінофільму, похід, змагання, збори, клуби та об'єднання за інтересами, інформаційна виховна година та інші); індивідуальних форм виховання (читання художньої літератури, колекціонування, малювання, гра на музичному інструменті, вишивання, підготовка до участі в олімпіаді, конкурсі, конференції та інші).

Тема 3.4 Основні методи виховання у ЗВО. Основні напрями виховання студентської молоді

Сутність понять “метод виховання”, “прийом виховання”, “засіб виховання”. Класифікація методів виховання: методи формування свідомості особистості (бесіда, лекція, дискусія, метод прикладу, навіювання, переконання та інші); методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності (педагогічна вимога, громадська думка, привчання, тренування, прогнозування, створення виховуючих ситуацій); методи стимулювання поведінки і діяльності вихованців (гра, змагання, заохочення, покарання); методи самовиховання (самопізнання, самоусвідомлення, саморегуляція).

Основні напрями виховання у ЗВО: розумове, моральне, трудове, естетичне, фізичне, екологічне, статеве, правове, економічне, патріотичне, релігійне, превентивне та інші.

Шляхи реалізації змісту основних напрямків виховання, а саме: виховання в процесі вивчення навчальних дисциплін, у позааудиторній виховній роботі, виховання студентів шляхом їх залучення до різних видів спільної діяльності, використання виховних впливів сім'ї та громадськості в реалізації напрямів виховної роботи.

3. Рекомендована література

Базова:

1. Алексюк А. А. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. – К, 1998. 231с.
2. Біляковська О. І., Мицишин І.Я. Цюра С. Б. Дидактика вищої школи. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – К.: Центр учбової літератури, 2005. – 389 с.
4. Закон України Про вищу освіту, 2014.
5. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 С
6. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – Одеса: ПДПУ імені К. Д. Ушинського, 2002. – 453с.

Допоміжна:

1. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів.- К.: Либідь, 2005–252

2. Вітвицька, С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної л-ри, 2005. – 398 с.
3. Гура О.І. Педагогіка вищої школи : вступ до спеціальності: Навч. посібник. – Київ: Центр навчальної літератури. 2005. – 224с.
4. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів. Монографія. К.: МАУП-МКА, 1997. – 208 с.
5. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2003. – 123с.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005.
7. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи.- К.: Знання, 2009. – 387 с.
8. Мистецтво бути викладачем: Практ. посіб. / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. За ред. О.І. Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр „Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”. – 2003. – 144 с.
9. Мишишин І. Я. Студент як суб’єкт педагогічної взаємодії у вищій школі. Текст лекції. – Львів. 2007. – 55с.
10. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 2005. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: “Академвидав”, 2006. – 234 с.
11. Цокур О.Я. Педагогіка вищої школи: Навчально- метод. посібник. Випуск 1. Основи наукового педагогічного дослідження / За ред. Панькова А.І. – Одеса, 2002 – С.424
12. Ярошук Л.Г. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: Навчальний посібник. – Луцьк, 2010. – 308с.

Інформаційні ресурси

1. Логіка і методи педагогічних досліджень. [Www.tspu.edu. /3. 06. 2008/](http://www.tspu.edu.ua/kurs/4/Lekcii/Lec2.html)
2. Г.В.Беленька. КУРСОВА, БАКАЛАВРСЬКА, МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА ЯК СТУПЕНІ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТА. Бердянський державний педагогічний університет. /3. 06. 2008/ © 2003-2007 Бердянський державний педагогічний університет, 71100, Україна, Запорізька обл., м.Бердянськ, вул.Шмідта, 4
[Http://www.bdpu.org/scientific_published/pedagogics_2_2005/21](http://www.bdpu.org/scientific_published/pedagogics_2_2005/21)
3. Свіренко Ж.С. Гуманітаризація вищої освіти як соціально-педагогічна проблема. Педагогіка №1'2004. /3. 06. 2008/ © 2003-2007 Бердянський державний педагогічний університет, 71100, Україна, Запорізька обл., м.Бердянськ, вул.Шмідта, 4.
[Http://www.bdpu.org/scientific_published/pedagogics_1_2004](http://www.bdpu.org/scientific_published/pedagogics_1_2004)
4. Основні напрями досліджень. Академія педагогічних наук України. /3. 06. 2008/ Академія педагогічних наук України вул. Артема, 52-А, Київ, 04053, Україна <http://www.apsu.org.ua/ua/science/direction/>
5. НАУКОВА РОБОТА. Library.tup. /3. 06. 2008/
http://library.tup.km.ua/inf_res/bibliogr/hi_sc/2003/nauk.htm
6. Фіцула М.М. Педагогіка. Інтернет-магазин «bookstore.net.ua» /3. 06. 2008/
<http://bookstore.net.ua/moreinfo.php?Bookid=9>
7. Наукові дослідження — шлях до розв'язання проблем педагогіки. Ua.textreferat. /3. 06. 2008/
<http://ua.textreferat.com/referat-12845.html>
8. Горін М.О., Нагаєв В.М. Студентську наукову творчість на новий науковий рівень аграрної науки. /3. 06. 2008/ Агроосвіта. Вища аграрна освіта України. №22. Лютий 2004.
[Www.smcae.kiev.ua/pdf/22.pdf](http://www.smcae.kiev.ua/pdf/22.pdf)
9. Богдан КОЗАК. УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕДАГОГІКА. Newright.il.if.ua /3. 06. 2008/
[Www. Newright.il.if.ua/kozak.](http://www.Newright.il.if.ua/kozak)
10. Наукові дослідження. Learn.dlab.kiev. /3. 06. 2008/ Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України.
[Http://learn.dlab.kiev.ua/?L=ua&p=ractivities](http://learn.dlab.kiev.ua/?L=ua&p=ractivities)

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Індивідуальні завдання

Скласти 15-20 тестових завдань на тему:

- ✓ Предмет і завдання педагогіки вищої школи
- ✓ Розвиток, формування та виховання особистості
- ✓ Особистість і колектив
- ✓ Методи науково-педагогічних досліджень.
- ✓ Дидактика її основні категорії та проблеми
- ✓ Процес навчання, його теоретико-методологічні основи
- ✓ Закономірності, принципи та методи навчання
- ✓ Основна форма навчання
- ✓ Сутність виховання як педагогічного процесу
- ✓ Зміст, закономірності, принципи та методи виховання
- ✓ Розумове і трудове виховання
- ✓ Національне виховання
- ✓ Основи сімейного виховання
- ✓ Моральне та естетичне виховання

Скласти словник до тем:

- ✓ Предмет і завдання педагогіки вищої школи
- ✓ Розвиток, формування та виховання особистості
- ✓ Дидактика її основні категорії та проблеми
- ✓ Сутність виховання як педагогічного процесу
- ✓ Зміст, закономірності, принципи та методи виховання

Підготувати реферат-досьє на тему:

- ✓ Засоби навчання та їх класифікація
- ✓ Матеріальні засоби навчання
- ✓ Засоби матеріалізації розумових дій
- ✓ Основні категорії дидактики
- ✓ Основні тенденції розвитку сучасної освіти
- ✓ Стратегія розвитку освіти в Україні
- ✓ Методи науково-педагогічних досліджень
- ✓ У чому відмінність дидактичного принципу від дидактичного правила?
- ✓ Як впливають нетрадиційні форми навчання на пізнавальну діяльність студентів?